

Posudok habilitačnej práce

Téma: Linguistische Reflexionen zum Frühneuhochdeutschen aus der Slowakei

Habilitation: Mgr. Ervín Weiss, PhD.

Oponentka: Doc. PhDr. Anna Džambová, PhD.

Na základe analýzy materiálov zaradených do habilitačného spisu možno konštatovať, že habilitant sa problematike historických textov venuje dlhodobo, systematicky a koncepčne, a to v individuálnom aj kolektívnom autorskom rámci. Ťažisko jeho vedecko-výskumnej činnosti je situované v oblasti historickej jazykovedy a aplikovanej lingvistiky so zameraním na historickú textovú lingvistiku, dejiny nemeckého jazyka, diachrónny vývin nemčiny, varietnú lingvistiku a pragmalingvistiku historických textov. Predmetom jeho výskumu sú predovšetkým špecifiká historických textov, ich edičné a interpretačné spracovanie, prekladové spracovanie, vývinové etapy nemčiny, ako aj nemecké nárečia analyzované z diachrónneho, synchronného a pragmaticko-komunikačného hľadiska. Výskumný profil habilitanta sa vyznačuje výraznou interdisciplinariťou a opiera sa o systematickú prácu s historickými faktami, ktorých primárnym zdrojom sú autentické archívne písomnosti fungujúce ako relevantné primárne pramene.

Habilitation v predkladanej habilitačnej práci sa zaoberá rozsiahlym korpusom archívnych prameňov, predovšetkým s historickými mestskými knihami, ktoré podrobuje dôslednej filologicko-lingvistickej analýze a následnému odbornému transferu do súčasnej nemčiny. Osobitne treba akcentovať náročnosť zvolenej výskumnej témy, ktorá si vyžaduje dlhodobú, metodologicky precíznu a detailnú prácu s archívnymi materiálmi, rukopisnými prameňmi, ich systematické vyhľadávanie, transkripciu, normalizáciu a jazykovú interpretáciu. Pozitívne hodnotím, že habilitant pristupuje k tejto problematike z aktuálnych teoreticko-metodologických pozícií historickej germanistiky, čím vytvára priestor pre kritickú reflexiu a formulovanie vlastných vedeckých záverov.

Predložená habilitačná práca je koncepčne vystavaná na dvoch základných tematických pilieroch:

1. výskum dejín a vývinu jazyka karpatských Nemcov na Slovensku v intenciách jazykových dejín karpatských Nemcov, realizovaný prostredníctvom detailnej analýzy historických jazykových prameňov,
2. analýzu používania konektorov v ranej novej hornej nemčine so zreteľom na ich syntaktické, sémantické a pragmatické funkcie.

Z metodologického hľadiska má prvá časť práce prevažne deskriptívno-explikatívny charakter, zatiaľ čo druhá časť je koncipovaná analyticko-synteticky a predstavuje výrazný autorský prínos k výskumu textových štruktúr ranej novej hornej nemčiny.

V teoretickej časti práce sa habilitant opiera o relevantné teoretické koncepcie a metodologické východiská etablovaných domácich i zahraničných lingvistov, germanistov a odborníkov na historickú jazykovedu, najmä v oblasti historickej syntaxe, sémantiky, pragmalinguistiky a textovej gramatiky. Tieto teoretické rámce aplikuje metodologicky korektným spôsobom na vlastný výskumný materiál. Prvá časť práce predstavuje fundovanú analýzu problematiky národnostných menšín na Slovensku v historickej perspektíve, ich jazykovej lokalizácie, genézy vývinu a vnútorného jazykového členenia v kontexte sociolingvistických prístupov. Autor detailne charakterizuje jednotlivé nemecké nárečové areály, ich štrukturálne špecifiká, jazykovú heterogenitu, regionálne variety, ako aj ich kultúrno-spoločenské a komunikačné zázemie. Štruktúra jednotlivých kapitol práce sleduje historickú chronológiu a vnútornú logiku vývinu skúmanej problematiky.

Autorovi sa podarilo metodologicky konzistentne sprostredkovať historicko-lingvistické reflexie v širšom kontexte, pričom ich zasadzuje do vzťahu so súčasným stavom poznania a umožňuje ich diachrónnu i synchrónnu analýzu.

Empirické zistenia habilitant opiera o systematickú analýzu a interpretáciu jazykového materiálu. Ťažiskom ďalšej časti práce je komplexný výskum nemeckého jazyka na území dnešného Slovenska so zameraním na jeho vývinové ortografické, morfológické, sémantické a syntaktické osobitosti. Mimoriadne podnetne je spracovaná kapitola venovaná konektorom v ranej novej hornej nemčine, predovšetkým z hľadiska ich polyfunkčnosti, sémantickej variabilnosti a pragmatického zakotvenia v historických textoch.

Predložená práca disponuje jasnou a logicky koherentnou štruktúrou, je koncepcie vyvážená a vyznačuje sa vysokou mierou terminologickej presnosti, adekvátnou odbornou štylizáciou a dôslednou prácou s relevantnou odbornou literatúrou. Spôsob jej funkčného využitia pri analýze pramenného materiálu hodnotím ako metodologicky korektný a efektívny.

Predložená habilitačná práca spĺňa svojou odbornou úrovňou obsahové aj formálne kritériá kladené na tento typ vedeckých výstupov. Odporúčam, aby bol po úspešnej obhajobe predloženej práce Mgr. Ervínovi Weissovi, PhD. udelený vedecko-pedagogický titul

docent „doc.“ v odbore cudzie jazyky a kultúry.

Košice 10. 01. 2026

doc. PhDr. Anna Džambová, PhD.

oponentka